

Organizacje pozarządowe wzywają państwa członkowskie i Parlament Europejski:

Trzymacie poziom: nie wyrażajcie zgody na wykorzystywanie luk prawnych w reformach unijnego prawa azylowego

Lipiec 2023

Państwa członkowskie i Parlament Europejski, współprawodawcy UE, kontynuują prace związane z reformą prawa azylowego UE koncentrując się na Pakcie o Migracji i Azylu, który obniża standardy ochrony i podważa prawa człowieka osób ubiegających się o ochronę (azyl) w Europie. Ale to nie wszystko.

Niektóre państwa członkowskie UE dążą do wznowienia prac nad dodatkową propozycją dotyczącą „instrumentalizacji” zapoczątkowanych w 2021 roku, która umożliwiałaby uchylanie się od obowiązków w przypadku domniemanej „instrumentalizacji migrantów”, podważając tym samym harmonizację i wspólny system. Więcej szczegółów można znaleźć w niniejszej [analizie](#) i [oświadczeniu](#).

Wysiłki podjęte w 2022 roku na rzecz osiągnięcia porozumienia między państwami członkowskimi w sprawie Rozporządzenia w sprawie Instrumentalizacji zostały udaremnione, gdy niektóre państwa członkowskie dostrzegły nieodłączne zagrożenia związane z tym projektem. Obecnie Rada stara się połączyć jego treść z innym projektem - Rozporządzeniem w sprawie Kryzysu i Siły Wyższej, aby stworzyć Rozporządzenie w sprawie Kryzysu, Siły Wyższej i Instrumentalizacji (zwane dalej „połączonym Rozporządzeniem”). Dzięki takiemu posunięciu państwa członkowskie stworzyłyby dla siebie trzy derogacyjne klauzule: kryzys, „siła wyższa” i „instrumentalizacja”, których definicje są bardzo nieostre i pozostawiają pole do szerokiej interpretacji. Rozważane są dodatkowe i szeroko zakrojone kryteria derogacyjne zezwalające na dalsze odstępstwa od zobowiązań do stosowania wysokich standardów prawnych. A to wszystko wydarza się w momencie, gdy głównym wyzwaniem dla wspólnego europejskiego systemu azylowego jest brak poszanowania zobowiązań prawnych w obliczu trwającego kryzysu praworządności w UE.

W Parlamencie istnieje silny sprzeciw wobec kodyfikacji koncepcji „instrumentalizacji” w prawie UE, a proponowane przez Parlament poprawki do Rozporządzenia Kryzysowego odrzucają (nad)używanie klauzuli „siły wyższej”. Państwa członkowskie liczą jednak na to, że Parlament będzie dążył do uzyskania konkretnych rezultatów w sprawie Rozporządzenia Kryzysowego i mają nadzieję, że Parlament zaakceptuje połączone Rozporządzenie.

Przyjęcie projektu miałooby bardzo szkodliwy wpływ na prawa podstawowe osób ubiegających się o ochronę (azyl) w Europie, ponieważ doprowadziłoby do:

- ograniczenia dostępu do ochrony poprzez wydłużenie okresu rejestracji wniosku, ograniczenia dostępu do doradców prawnych i zwiększenia ryzyka pushbacków (wywózek) osób poszukujących ochrony;
- znacznie większej liczby osób, których wnioski o udzielenie ochrony (azylu) byłyby rozpatrywane w ramach pobieżnych i przyspieszonych procedur granicznych, a nie w ramach zwykłej procedury uchodźczej;

- zwiększenia liczby zatrzymań osób na granicy, w tym dzieci bez opieki i rodzin, poprzez wydłużenie terminów i zakresu stosowania procedur uchodźczych i procedur powrotu na granicy;
- niespełniających norm warunków recepcyjnych oraz świadczeń materialnych i zdrowotnych, które będą niewystarczające do osiągnięcia minimalnego poziomu godności ludzkiej, w szczególności w przypadku osób wymagających szczególnego traktowania, w tym dzieci lub osób, które przeżyły tortury lub handel ludźmi.

W związku z tym połączone Rozporządzenie:

- jest nieproporcjonalne pod względem znaczącego negatywnego wpływu na prawa podstawowe osób, których dotyczy;
- może doprowadzać do dyskryminacji niektórych grup uchodźców z naruszeniem art. 3 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 roku oraz art. 2 i 22 Konwencji o prawach dziecka;
- jest niesprawiedliwe w stosunku do państw członkowskich, które przestrzegają standardów i doprowadzi do zwiększenia odpowiedzialności tych państw, ponieważ brak poszanowania standardów prawa unijnego i międzynarodowego będzie tworzył czynnik wypychający;
- nie podejmuje żadnych działań w celu rozwiązania problemu „instrumentalizacji” przez państwa trzecie, zamiast tego uderza w osoby ubiegające się o ochronę, które same są ofiarami takich działań;
- doprowadzi do erozji wspólnego europejskiego systemu azylowego, który już teraz cierpi z powodu powszechnego nieprzestrzegania regulacji, co w dużej mierze pozostaje bezkarne.

Obecne ramy prawne zapewniają już państwom członkowskim elastyczność w radzeniu sobie ze zmieniającymi się wydarzeniami na ich granicach, w tym pozwalają na odstępstwa, choć ściśle i słusznie ograniczone Traktatami i orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE.

Niżej podpisane organizacje odrzucają próbę wprowadzenia mechanizmów umożliwiających państwom członkowskim odstąpienie od ich zobowiązań w różnych sytuacjach i wzywają do:

Stanowisko państw członkowskich w sprawie połączonego Rozporządzenia:

- Państwa członkowskie powinny odrzucić połączony Instrument w sprawie Kryzysu, Siły Wyższej i Instrumentalizacji;
- Rozporządzenie w sprawie Instrumentalizacji, jego treść i sama koncepcja powinny zostać definitywnie usunięte z negocjacji w sprawie reformy;
- Państwa członkowskie powinny odrzucić nadużywanie pojęcia „siły wyższej” jako podstawy odstępstw w prawie azylowym UE;
- Określając swoje stanowisko w sprawie Rozporządzenia Kryzysowego, Rada powinna przyjąć środki mające na celu wspieranie państw członkowskich w wypełnianiu ich obowiązków w zakresie ochrony w sytuacji kryzysowej, takie jak zniesienie kryteriów kraju pierwszego wjazdu, wspieranie natychmiastowej ochrony, mechanizm uznawalności wniosków uchodźczych *prima facie* oraz środki gotowości i solidarności na wypadek kryzysu.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie połączonego rozporządzenia:

- Parlament Europejski, dążąc do porozumienia w sprawie Rozporządzenia Kryzysowego, nie powinien akceptować włączenia treści Rozporządzenia w sprawie Instrumentalizacji i powinien odrzucić klauzulę derogacyjną „siły wyższej”;

Stosowanie odstępstw od zobowiązania do stosowania standardów prawnych:

- Podobnie jak ma to miejsce obecnie w prawie UE – zgodnie z zaleceniem Trybunału Sprawiedliwości – stosowanie odstępstw powinno być ściśle ograniczone i powinno odbywać się w granicach prawa pierwotnego UE;
- W Rozporządzeniu Kryzysowym – lub w jakimkolwiek innym wniosku dotyczącym reformy – należy usunąć klauzule derogacyjne, które naruszają prawa podstawowe. Obejmuje to odstępstwa prowadzące do szerszego stosowania procedury granicznej.

System autoryzacji:

- Każde zastosowanie systemu klauzul derogacyjnych, czy to w Rozporządzeniu Kryzysowym, czy w innych instrumentach, musi podlegać rzetelnej procedurze nadzoru i upoważnienia, a nie stanowić tylko zespół przesłanek, na które państwa członkowskie mogą się dowolnie powoływać;
- Procedura nadzoru i upoważnienia powinna co najmniej:
  - zawierać jasne, prawnie weryfikowalne definicje;
  - określić, jakie dowody ma dostarczyć państwo członkowskie ubiegające się o zgodę na odstępstwo;
  - zawierać klauzulę dyskrecjonalności, która umożliwi Komisji rozpatrywanie próśb państw członkowskich i decydowanie o ich dalszym rozpatrywaniu
  - wymagać decyzji wykonawczej Rady i usunąć możliwość odstępstwa przez państwo członkowskie przed przyjęciem takiej decyzji;
  - zawierać ocenę wpływu proponowanych odstępstw na inne państwa członkowskie UE i na zharmonizowane zarządzanie azylem;
  - uzależnić przyjęcie decyzji wykonawczej Rady od rozmieszczenia agencji UE w danym państwie członkowskim;
  - zaangażować Radę i Parlament Europejski w monitorowanie sytuacji.

Sygnatariusze: Pełną listę sygnatariuszy można znaleźć na [stronie internetowej ECRE](#).

Accem

Action for Women

ActionAid International

Alianza-ActionAid Spain

AMERA International

Amnesty International

ASGI Associazione per gli Studi Giuridici sull'Immigrazione

Association for Legal Intervention (SIP)

AsyLex

Asylrättscentrum – Swedish Refugee Law Center

AWO Bundesverband e.V.

Better Days Greece

Boat Refugee Foundation

Caritas Europa

Center for Research and Social Development IDEAS
Centre for Peace Studies
Churches' Commission for Migrants in Europe CCME
CNCD-11.11.11
COFACE Families Europe
Comissió Catalana d'Acció pel Refugi (CCAR)
Conselho Português para os Refugiados (Portuguese Refugee Council)
Consiglio Italiano per i Rifugiati
CONVIVE – Fundación Cepaim
Danish Refugee Council (DRC)
Diotima Centre for Gender Rights and Equality
DRC Greece
Dutch Council for Refugees
ECRE
Entreculturas
Equal Legal Aid
Estonian Refugee Council
EuroMed Rights
FARR, the Swedish Network of Refugee Support Groups
Federación Andalucía Acoge
Federation Italian Christian organisations for international civil service FOCSIV
Fenix Humanitarian Legal Aid
Finnish Refugee Advice Centre
Forum réfugiés
France terre d'asile
Greek Council for Refugees (GCR)
Helsinki Foundation for Human Rights, Poland
HIAS Europe
Human Rights Legal Project
Human Rights Watch
HumanRights360
I Have Rights
Irídia – Centre per la Defensa dels Drets Humans
Irida Women's Center
Ivorian Community of Greece
Jesuit Refugee Service Greece (JRS Greece)
Jesuit Refugee Service Malta
JRS Europe
JRS Portugal
JRS-Luxembourg, asbl
Justícia i Pau Barcelona
Kids in Need of Defense (KIND)
La Cimade
Lafede.cat – Organitzacions per a la justícia global
LDH (Ligue des droits de l'Homme)
Legal Centre Lesbos
Lighthouse Relief
METAdrasi

Migration Policy Group
Mobile Info Team
Mosaico azioni per i rifugiati
Movement for Peace MPDL
NANSEN the Belgian Refugee Council
Network for Children's Rights – Greece
Novact
Ocalenie Foundation
Oxfam
PIC – Legal Center for the Protection of Human Rights and the Environment
Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants – PICUM
Plattform Asyl – FÜR MENSCHEN RECHTE
PRO ASYL
Quaker Council for European Affairs
Red Acoge
Refugee Legal Support (RLS)
Refugee Support Aegean (RSA)
Refugees International
Safe Passage International Greece
Save the Children
SOLIDAR
SolidarityNow
Spanish Council for Refugees (CEAR)
Swiss Refugee Council
Symbiosis – Council of Europe School of Political Studies in Greece
terre des hommes Germany
The Border Violence Monitoring Network
The Syrian Center for Media and Freedom of Expression